

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

**KONCERTNA
POSLOVALNICA**

ORKESTRSKI
CIKEL
2016/2017

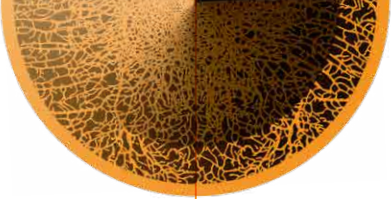
AKADEMIJA ZA STARO
GLASBO IZ BERLINA

TINE THING HELSETH, trobenta

Generalni pokrovitelj Orkestrskega cikla

 dem
dravske elektrarne maribor

5. abonmajski koncert
Dvorana Union, Maribor, 5. maj 2017 ob 19.30

SPORED

Georg Philipp Telemann (1681–1767)

***Uvertura in suita za trobento, oboo, godala
in continuo v D-duru, TWV 55:D1***

1. Uvertura: Lentement – Vite – Lentement
2. Arija: Tempo giusto
3. Arija: Vivace
4. Arija: Presto
5. Arija: Allegro

Antonio Vivaldi (1678–1741)

Koncert za godala in continuo v e-molu, RV 134

1. Allegro
2. Andante e piano
3. Allegro

Georg Philipp Telemann

***Koncert za trobento, violino, godala in continuo
v D-duru, TWV 53:D5***

1. Vivace
2. Adagio
3. Allegro

Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644–1704)

Battalia à 10 v D-duru, C. 61 (»Sonata di marche«)

1. Sonata – Allegro
2. Pevska družčina vsakovrstnega humorja: Allegro
3. Presto
4. Mars
5. Presto
6. Arija: Andante
7. Bitka
8. Lamento ranjenih mušketirjev: Adagio

Heinrich Ignaz Franz von Biber

***Sonatae tam aris quam aulis servientes,
Sonata X à 5 v g-molu***

(Adagio) – (Allegro) – Adagio – Presto – (Adagio)

Antonio Vivaldi

***Koncert za oboo, fagot, godala in continuo v G-duru,
RV 545***

1. Andante molto
2. Largo
3. Allegro molto

Georg Friedrich Händel (1685–1759)

***Koncert za trobento, godala in continuo v D-duru,
HWV 341***

1. Uvertura
2. Žiga: Allegro
3. Arija: Menuet
4. Koračnica: Bourrée
5. Koračnica

Georg Philipp Telemann (1681–1767) je bil najbolj plodovit in tudi znan nemški skladatelj svojega časa. Deloval je v Sorauu, Eisenachu in Leipzigu ter nazadnje postal kantor in glasbeni direktor v Hamburgu, kjer je vodil tudi opero. V svoji dolgi glasbeni karieri, v kateri se že odraža prehod iz poznega baročnega v zgodnji klasicistični slog, je bil neutrujen in domiselni inovator v vseh glasbenih zvrsteh. Dejaven je bil tudi pri organizaciji koncertnega življenja na Nemškem ter na področjih glasbenega založništva, izobraževanja in teorije.

Večina Telemannove instrumentalne glasbe je nastala pred letom 1740, a natančnejšo kronologijo del je zaradi pomanjkanja virov težko določiti. Med drugim se je ohranilo okoli 130 suit za različne instrumentalne zasedbe, od katerih je največ orkestrskih. V tisku jih je izšlo zelo malo; Telemann je raje izdajal bolj varčno orkestrirane komorne skladbe, ki so bile primernejše za hišno muziciranje. Med instrumentalno glasbo za večje zasedbe je potrebno prišteti še skoraj 90 koncertov za enega ali dva solista z orkestrom ter osem koncertov grossov.

V slogu, strukturi in instrumentaciji Telemannovih suit z uverturami se zrcalijo predvsem francoski vplivi (Francija je bila edina nenemška dežela, ki jo je Telemann obiskal). S francosko uverturo (iz zaporedja počasnega, hitrega in znova počasnega stavka) se je Telemann preko študija Steffanijevih in Keiserjevih kompozicij seznanjal od leta 1697 v Hannovru in Braunschweigu, od leta 1705 pa je imel v Sorauu na voljo tudi veliko pariških tiskov. Ni se ustavil le pri obliki in strukturi glavnega stavka; še desetletja kasneje so ga privlačile raznovrstne možnosti slededih stavkov, s francosko suito pa je eksperimentalno tudi pod vplivom italijanske koncertantne instrumentalne glasbe. Veliko število uvertur s solističnim instrumentom kaže, da je bil Telemann med prvimi, ki so princip koncertiranja prenesli v to zvrst. *Uvertura s suito za trobento, oboo, godala in continuo v D-duru* je izšla v drugem delu zbirke *Musique de table* (*Tafelmusik* oz. *Priobedna glasba*, namenjena glasbenemu razvedrilu pri mizi) leta 1733 v Hamburgu. Med njenimi naročniki so bili največji skladatelji sodobniki, kot so bili Quantz, Pisendel in Händel, medtem ko je imel skladatelj sam zbirko za eno svojih največjih mojstevin. Francoski uverturi sledijo štirje raznoliki, domiselni stavki, v katerih Telemann spretno kombinira barve posameznih glasbil in raziskuje kontrastne tonalitete.

Telemannovih koncertov ne moremo zajeti z enim samim mo-

delom, saj je bil skladatelj tudi pri tem mojster kombinacij in eksperimentov. *Koncert za trobento, violino, godala in continuo v D-duru* pomeni posebnost med njegovimi koncerti za različne instrumente. Obsega le tri stavke (veliko ostalih koncertov ima štiri stavke), ob solistih pa je bogato zasedena tudi ripieno skupina instrumentalistov z obilnatim violončelom. Delo je slavnostni koncert, v katerem izstopa predvsem virtuozni violinski part. V posebni predelavi so ga ohranili tudi v Dresdnu, kjer je kot dvorni kapelnik deloval Johann Georg Pisendel, zato je verjetna domneva, da je Telemann delo napisal zanj in za njegovo kapelo.

Velik vpliv na glasbeno Evropo prve polovice 18. stoletja je imel ob eminentnih sodobnikih, kakršni so bili J. S. Bach, Telemann in Händel, še »dolgočasen tip, ki je vedno znova in znova komponiral eno in isto obliko«, kakor ga je označil Stravinski. **Antonio Vivaldi** (1678–1741) se kljub ogromnemu številu koncertov (okoli 500, pisal pa je tudi sakralna vokalno-instrumentalna dela in opere), v katerih je velikokrat uporabil tudi glasbo iz drugih svojih del, ni nikoli ponavljal. Bil je eden najbolj izvirnih italijanskih skladateljev svoje generacije, velik individualist, znan po svoji domišljavosti in zapravljivosti, obenem pa pobožen in celo resnoben mož. Sodobniki so v njem videli odličnega violinista, menili pa so, da so njegove skladbe izvajalsko preveč zahtevne. Čas je pokazal drugače in danes nam pogled na njegov koncertni opus razodeva, koliko raznovrstnih variant, različnih nians v instrumentaciji in domislekov v zasnovi je Vivaldi uspel zaobjeti v okviru ene same glasbene zvrsti, ki je v njegovem času postala normirana tritavčna oblika s hitrima okvirnima in počasnim osrednjim stavkom.

Vivaldi je najbolj znan po svojih približno 350-ih solističnih koncertih, med katerimi je največ violinskih. Poleg tega je pisal tudi ansambelske oz. orkestrske koncerte, med katere sodi tudi *Koncert za godala ve-molu, RV 134*. Začne se s kromatično obarvano fugo, nadaljuje z bolj operno obarvanim drugim stavkom in zaključí s plesno obarvanim finalom. Vsi stavki so v isti tonaliteti in morda je bil tudi to razlog, da je Vivaldi koncert kasneje uporabil še kot sinfonijo.

Med solističnimi koncerti imajo nekateri po dva solista in takšen je tudi *Koncert za oboo, fagot, godala in continuo v G-duru, RV 545*. Verjetno je nastal v 20-ih letih 18. stoletja za *Ospedale della*

Pietà, ustanovo, kjer so živila in se izobraževala predvsem osirotela dekleta, ki so v Vivaldijevem času veljala za velike glasbene virtuozinje. V koncertu Vivaldi solistični glasbili spretno kombinira med seboj. Oba zunanja stavka izhajata iz oblike z ritorneli. V prvem orkestrskem začetku sledi solistična pasaža oboe ob spremljavi fagota. Počasni stavek se razvije iz imitacije med oboo, fagotom in bassom continuo, delo pa zaključuje živahni tretji stavek, v katerem fagot ob oboi pride še bolj do izraza.

Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644–1704) je bil eden najpomembnejših in najbolj plodovitih skladateljev 2. polovice 17. stoletja ter slaven violinski virtuoz, ki je leta 1690 zaradi svojih uspehov postal celo plemič (Biber von Bibern). V srednjeevropski glasbeni zgodovini predstavlja lik, kakršnega za italijansko glasbo pomeni Corelli. Preden se je leta 1670 preselil v Salzburg, je v službi raznih plemičev pisal predvsem instrumentalno glasbo za najrazličnejše zasedbe, v Salzburgu pa je začel v večji meri komponirati še vokalno ter vokalno-instrumentalno glasbo. Kljub veliki kvaliteti svojih vokalno-instrumentalnih glasbenih del Biber še danes najbolj slovi po instrumentalni glasbi, predvsem sonatah.

Čeprav se je Biber rodil ob koncu 30-letne vojne (1618–1648), je ta v njegovem času tudi v glasbi še vedno odmevala. Že Biberjev učitelj Schmelzer je s skladbo *Die Fechtschule* (*Šola sabljanja*) upodobil vojaško tematiko. Podobno je Biberjeva *Battalia* iz leta 1673 programska »bojna glasba«, ki se konča z lamentom ranjenih mušketirjev. Biber nas realistično popelje skozi različne stadije bitke, vse od uvodnega veseljačenja vojakov, ki si s pesmijo vlivajo poguma pred bojem, saj na bojnem polju nanje morda že preži smrt.

Za Biberjevi najpomembnejši zbirki veljata *Rosenkranzsonaten* (*Rožnovenske sonate*) in dvanajst razkošnih sonat *Sonatae tam aris quam aulis servientes* (*Sonate, primerne za rabo tako v cerkvah kakor v domačih sobah* – oz. za dvor) iz leta 1676, ko je bil Biber član kapele salzburškega nadškofa. Slednja zbirka dokazuje, da se je v tem času že zmanjšalo nasprotje med sonato »da chiesa« in sonato »da camera«. Biber se v zbirki pogosto poslužuje tehnike večzborja, sicer pa gre za različno instrumentirane sonate (*Sonata X* je ena od dveh, kjer se pojavi trobenta), v katerih si brez večjih premorov sledijo posamezni kontrastni odseki: polifonija se izmenjuje s homofonijo, tridobni metrum z

dvodobnim, enemu »zboru« pa odgovarja drugi »zbor« glasbil.

V 30-ih letih 18. stoletja se je v komponiranju in objavljanju instrumentalnih del, predvsem koncertov, v velikem slogu pojavil nemški skladatelj **Georg Friedrich Händel** (1685–1759), ki ga sicer najbolj poznamo po italijanskih operah in angleških oratorijih. Med njegovimi instrumentalnimi deli izstopa zlasti niz dvanajstih *Concertov grosso*, op. 6, za godala s continuo, ki so izšli leta 1740. Händel je avtor skupno več kot 24 koncertov, suit in posameznih stavkov za orkester, ob tem pa je ustvaril še 24 instrumentalnih koncertov. *Koncert za trobento, godala in continuo v D-duru, HWV 341*, je v resnici uvertura z nizom štirih suitnih (oz. plesnih) stavkov za koncertantno trobento, glasbilo, ki je v obdobju baroka doživelo verjetno do danes še neprešežen razcvet. Suito je leta 1733 – menda brez skladateljeve privolitve, a z navedbo njegovega imena – izdal Jonathan Johnson pod naslovom »The Famous Water Peice [sic]«. Prvi stavek dela namreč prihaja iz znamenite Händlove *Glasbe na vodi*, a tudi sijajni ostali stavki (predvsem osrednji menuet) glasbeno prav nič ne zaostajajo za njim.

Katarina Šter

AKADEMIJA ZA STARO GLASBO IZ BERLINA

Orkester Akademija za staro glasbo je bil ustanovljen leta 1982 v Berlinu. Že na začetku delovanja se je dokazal kot eden vodilnih orkestrov za izvajanje stare glasbe na avtentičnih inštrumentih, sedaj, po 35-ih letih ustvarjanja, pa ima za seboj izredno uspešno pot. Zasedbo redno vabijo v najpomembnejše glasbene prestolnice od New Yorka do Tokia, Londona in Buenos Airesa, na najprestižnejša evropska prizorišča ter koncertne turneje po ZDA in Aziji.

V Berlinu, kjer ima orkester svoj sedež, je postal eden najpomembnejših stebrov kulturnega dogajanja, saj že več kot tri desetletja izvaja abonmajske koncerte v Koncertni hiši Berlin, od leta 1994 pa sodeluje tudi pri baročnem repertoarju Državne opere iz Berlina. Poleg tega glasbeniki zadnjih pet let izvajajo še koncertni abonma v Münchenskem gledališču Prinz Regent.

Med več kot stotimi koncerti letno lahko zasedbo slišimo tako v komorni kot tudi simfonični zasedbi. Za dirigentskim pultom se vrstijo številni gostujoči mojstri, najpogosteje pa Akademijo za staro glasbo vodi eden izmed teh treh koncertnih mojstrov: Bernhard Forck, Georg Kallweit ali Stephan Mai.

Zelo tesno in dolgoletno partnerstvo se je razvilo z dirigentom in kontratenorjem Renéjem Jacobson. Obojestranska strast pri raziskovanju novih poti je dirigente in glasbenike akademije popeljala do ponovnih odkritij in novih interpretacij mnogih oper ter oratorijev, ob čemer so si prislužili močno mednarodno kritiško priznanje.

Z Akademijo za staro glasbo redno sodelujejo tudi dirigenti Marcus Creed, Daniel Reuss in Hans-Christoph Rademann. V prihajajoči sezoni bodo igrali pod taktirko mojstrov, kot so Emmanuelle Haïm, Bernhard Labadie, Paul Agnew, Diego Fasolis in Rinaldo Alessandrini. Izjemno uspešno je tudi sodelovanje s Komornim zborom RIAS iz Berlina, saj so njihovi skupni posnetki prejeli številne nagrade. Med rednimi gosti orkestra so uspešni mednarodni solisti, kot so Isabelle Faust, Andreas Stäier, Alexander Melnikov, Anna Prohaska, Werner Güra, Michael Volle in Bejun Mehta.

Akademija za staro glasbo iz Berlina je doslej prodala več kot milijon zgoščenk. Od leta 1994 ekskluzivno snema za francosko založbo Harmonia mundi, za svoje posnetke pa so prejeli vse najpomembnejše nagrade na področju klasične glasbe, med njimi nagrade grammy, Diapason d'Or, Cannes Classical, Gramophone, Edison, MIDEM Classical, Choc de l'année ter nagrado leta nemških kritikov. Leta 2006 so prejeli Telemannovo nagrado mesta Magdeburg in leta 2014 Bachovo medaljo in nagrado Echo Klassik.

TINE THING HELSETH

Po debiju leta 2013 na festivalu BBC Proms s Škotskim simfoničnim orkestrom BBC se je norveška trobentačica skokoma povzpela med najvidnejše soliste trobentače, kritiška javnost pa v njeni igri izpostavlja poglobljen, liričen zvok ter sodelovalen pristop h glasbenemu ustvarjanju.

Tine pri svoji umetnosti goji intenzivno ustvarjalno in odprto filozofijo ter izziva meje žanrov. Sodeluje z nekaterimi najpomembnejšimi orkestri sveta, kot so Bamberški simfoniki, NDR filharmoni-

nija na Labi iz Hamburga, Jugozahodnonemški radijski simfonični orkester iz Stuttgarta, Orkester Gürzenich iz Kölna, avstrijski orkester Tonkünstler, Philharmonia, BBC-jev filharmonični orkester, filharmonični orkestri iz Rotterdama, Osla, Bergna in Helsinkov, danski in švedski Radijski orkester, Simfonični orkester iz Göteborga ter Filharmonični orkester iz Luksemburga. Obenem pa glasbenica vse več sodeluje tudi s komornimi orkestri, med njimi so Avstralski komorni orkester, komorna orkestra iz Münchna in Züricha, Mozarteum iz Salzburga ter Sinfonietta iz Hong Konga. Med njenimi najpomembnejšimi nastopi v prihajajočih mesecih izpostavimo koncertne turnee po Nemčiji in Avstriji z Andrewom Manzejem in Severnonemškim radijskim filharmoničnim orkestrom iz Hannovra, koncerte z Vasilijem Petrenkom in Radijskim simfoničnim orkestrom iz Berlina, z Lahavom Shanim in Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Liverpoola ter s Kirillom Karabitsom in Simfoničnim orkestrom iz Bournemoutha, kot tudi tritedensko rezidenco na Festivalu Bodensko jezero ter nadaljevanje klubske navdahnjene koncertne serije »Od blizu«, ki jih kurira za Camerato Manchester. V aktualni sezoni pa solistka prvič sodeluje z Akademijo za staro glasbo iz Berlina.

Tine Thing Helseth se podaja tudi na redne turnee s svojim desetčlanskim, ženskim trobilnim ansamblom tenThing. Ideja, ki se je iz lahkotnih začetkov pred 10-mi leti razvila v eno vidnejših tovrstnih zasedb, je glasbenice ponesla na oder festivalov Schleswig-Holstein, Gstaad, na Beethovnov festival v Bonnu, Glasbeno poletje MDR, Mecklenburg-Pomorjansko...

Glasbenica je za svoje delovanje prejela mnogo nagrad. Med njimi so Echo Klassik 2013 za najobetavnejšega glasbenika leta, štipendijo sklada Borletti-Buitoni in drugo nagrado na tekmovalstvu za evrovizijskega mladega glasbenika leta 2006 (kamor se je v lanskem letu vrnila kot članica žirije). Leta 2007 jo je doletela posebna čast, saj je bila kot prva klasična glasbenica nominirana za norveško nagrado grammy.

Tine prebiva v Oslu in je aktivno vključena v lokalno skupnost kot radijska in televizijska voditeljica, poučuje pa tudi trobento na Norveški akademiji za glasbo. Leta 2013 je organizirala prvi bienale festivala Tine@Munch ter tako obeležila 150. obletnico rojstva Edvarda Muncha. Tridnevni festival v Muzeju Edvarda Muncha v Oslu obsega raznovrstne dogodke ter privablja izjemne gostujoče umetnike, kot so Leif Ove Andsnes, Nicola Benedetti in Truls Mork.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

ANSAMBEL PHOENIX IZ MÜNCHNA

Joel Frederiksen, bas, lutnja in vodja

30. maj 2017 ob 19.30, Minoritska cerkev, Maribor

5. koncert Komornega cikla in za izven

Spored: *Vilinski vitez – balade in plesi iz renesančne Anglije*

NOVA KONCERTNA SEZONA 2017/2018

Z izjemnim nastopom Akademije za staro glasbo iz Berlina se zaključuje orkestrska sezona, 30. maja pa bo izzvenel še zadnji koncert Komornega cikla.

V drugi polovici meseca maja bomo vas, naše drage obiskovalce, povabili na nova glasbena doživetja, v koncertno sezono 2017/2018. Dosedanji abonenti boste vse informacije prejeli po pošti, vse informacije o prihajajoči sezoni pa bomo objavili tudi na naših tiskanih in spletnih kanalih ter v medijih.

Prijazno vabljeni na glasbena druženja tudi na poletnem Festivalu Lent ter septembrskem Festivalu Maribor – in seveda v novi sezoni Orkestrskega in Komornega cikla!

♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union**: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic**: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 500 kosov, brezplačen izvod.

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.